

Информация за изпълнение на етап на проект

Наименование на конкурса: Конкурс за финансиране на научни изследвания – 2017 г.
Основна научна област: обществени науки
№ на договор: ДН 15/14 от 18.12.2017
Начална и крайна дата на проекта: 18.12.2017 – 17.06.2019 г. Първи етап
Заглавие на проекта: Некласическа наука и неklasически логики. Философско-методологически анализи и оценки.
Базова организация: Институт за изследване на обществата и знанието към БАН
Партньорски организации:
Ръководител на научния колектив (академична длъжност, научна степен, име): Чл.-кор. проф. дфн Ангел Стефанов
Общ размер на отпуснатото финансиране за първи етап: 44 035,00 лв.
Интернет страница на проекта (ако има такава):
Научни публикации по проекта: 1. Стефанов, Ангел (съст.). 2019. <i>Некласическа наука и неklasически логики. Философско-методологически анализи и оценки.</i>), София: Издателство „Парадигма“. 2. Енчев, Кристиян. 2019. <i>От интенционалност към интензионалност. Логическият път на виртуалисткия трансцендентализъм</i> (Второ преработено издание). Издателство „Скрибенс“, София, ISBN 978-619-7467-09-3. Трета част: „Виртуалистки метаметафорики“, с. 112-143. 3. Стефанов, Ангел. 2018. „Подходи към темата за неklasическа наука.“ <i>Философия</i> , ISSN: 0861 – 6302, № 2, с. 152-159. 4. Енчев, Кристиян. 2018. „Илюстриктурата като неklasически философски

идиом: перспективи и проекции.“ *Философия*, ISSN: 0861 – 6302, № 3, с. 252-260.

5. Табаков, Мартин. 2018. „Некласическа научна област ли са изследванията, свързани с появата и развитието на живота на земята?“ *Философски алтернативи*, ISSN: 0861 – 7899, № 1, с. 95-108.

Описание на очакваните резултати по проекта (до 1 стр. в рамките на полето по-долу):

Основната и обща цел на проекта е създаване на нови научни знания в областта на теория на познанието и философия на науката, като например осмислянето и изясняването на критерии, по които една теория би могла да се определи като неklasическа, в сравнение с исторически установеното научно знание преди нейната поява.

През първата половина от изпълнението на проекта се очакват резултати по следните работни пакети:

РП1 – Некласическа наука: историческо възникване и разклонения, месеци 01 – 25.

РП3 – Логически подход към теоретичната дескрипция на неklasически обекти, месеци 04-30.

Целта на РП1 е да се установи началото на появата на неklasически теории в науката, да се изясни с какво те се отличават от класическата наука, както и да се предложи тяхна типология. Очакването в тази насока има три аспекта. Първият е исторически, а именно да се изяви появата на неklasически теории и по възможност мисловни тенденции за това в по-далечно историческо време. Вторият аспект е да се изяснят основни критерии за неklasичност на една научна теория, или на една логическа система. Третият аспект засяга изясняване на типа неklasичност на научните теории.

Целта на РП3 е да се анализират случаи на приложимост на неklasически логики за описание на неklasически обекти на изследване. Първи такива заявки има първоначално при описанието на микро-света чрез използването на тризначна логика и на т. нар. квантова логика, но днес има вече много неklasически логики и проблемът за тяхното приложение става все по-интересен.

Предвидено е провеждането на национална конференция с международно участие по два проекта към ФНИ, и двата одобрени в края на 2017 г., като единият е именно проектът за неklasическа наука и неklasически логики. Предвидено е и апликиране за участие на членове на проектния колектив в научни конференции с доклади от пряката тематична област на проекта, като например в авторитетния 16th International Congress on Logic, Methodology and Philosophy of Science and Technology – Prague, August 5-10, 2019.

Членове на научния колектив

Организации/участници¹	Бележка²
Базова организация: Институт за изследване на обществата и знанието към БАН	
Ръководител на научния колектив	
Чл.-кор. проф. дфн Ангел Стефанов	
Участници:	
1. Проф. дфн Мартин Табаков 2. Доц. д-р Доротея Ангелова 3. Доц. д-р Кристиян Енчев 4. Доц. д-р Николай Обрешков (починал на 18.12.2017 г.) 5. Теодора Велкова 6. Любомир Сирков	МУ ДО
Партньорска организация:	
Участници извън проектния колектив:	
1. Доц. дфн Васил Пенчев (ИИОЗ-БАН) 2. Доц. д-р Юлия Васева (ИИОЗ-БАН) 3. Гл. ас. д-р Бисера Колева (УНСС) 4. Светлана Нанчева (ИИОЗ-БАН)	ДО
Партньорска организация:	
Участници:	
Партньорска организация:	
Участници:	

1 Отбележете академичната длъжност, научната степен, име и фамилия на всеки участник като включите и участниците, които са работили по проекта не през целия период за изпълнение на проекта

2 Отбележете дали участникът в колектива е млад учен (МУ), постдокторант (ПД), докторанти (ДО) или студенти (СТ), или учен от чужбина (УЧ).

Постигнати резултати от изпълнението на проекта и кратък анализ на тяхната приложимост (до 1 стр. в рамките на полето по-долу)

Постигнатите резултати през първата половина от работата по проекта са в пълно съгласие с отбелязаните по-горе очаквани резултати, въпреки кончината на един член на проектния колектив (доц. д-р Николай Обрешков още на датата на подписване на проектния договор).

Постигнати резултати по РП1:

Изявени са онези мисловни тенденции в областта на логиката и на етиката, които още в далечно историческо време в древна Гърция полагат основите за развитието на неklasически теории от съвременността. В тази връзка е анализиран генезисът на неklasическите логики в античността, както и етическият антропологизъм на Сократ като нетривиално начало на европейската етическа мисъл.

Независимо от факта, че квантовата механика се оформя като теория едно десетилетие след появата на общата теория на относителността, то именно квантовата механика се приема от научната общност като първата неklasическа теория в природознанието, доколкото резултатите от теорията на относителността през този период се тълкуват все още в класически рамки. Изявена е оценъчната динамика за неklasичност на една теория.

Съвременните теории, приемани като неklasически, са от различен тип. Някои от тях описват поведението на неklasически обекти, а други възприемат неklasически тип теоретизиране по отношение на предметен свят, който е добре познат като феноменална реалност. Такава е теорията на относителността (като теория за пространство-времето), която, поради споменатата по-горе оценъчна динамика, вече се приема като почти класическа, но такава днес е квантовата гравитация, чиято онтология е подлежаща на пространство-времето. Работата по този работен пакет не е приключила напълно.

Постигнати резултати по РП3:

В рамките на този работен пакет, който още не е приключил изцяло, е разгледана приложимостта на неklasически логики както в областта на самата математика, така и по отношение на природни и социални науки. Неklasически логики имат за цел да описват наблюдаемите поведение в опита на неklasически обекти, като така наречените квантови обекти. Също така обаче, неklasически системи като паранепротиворечиви логики, или немонотонни логики, биха могли да се прилагат в областта на социални науки, като например в правото, когато например в случаи на разширение на класа на установени показания и факти.

Състоя се и предвидената национална конференция с международно участие по темата на проекта (както и по темата на друг проект по ФНИ, изпълняван паралелно във времето с отчитания), чиято

програма с участници се прилага към научния отчет на проекта.

Наред с това членове на проектния колектив са участвали с доклади по темата на проекта на международни и национални научни конференции. Съответните програми и резюметата на докладите се прилагат към научния отчет на проекта.

Трима от членовете на проектния колектив имат приети доклади за участие в 16th International Congress on Logic, Methodology and Philosophy of Science and Technology – Prague, August 5-10, 2019.